

SB03 – 't Hart / Soestdijk

Beschrijving

't Hart is van oorsprong een driehoekvormig buurtschap ten noordwesten van de Eng, ingeklemd tussen het Soesterveen en het veengebied de Soestdijker Akkeren. Het onvruchtbare heidegebied werd bewoond door keuterboeren, armere boeren die op de hofsteden aan de brinken werkzaam waren, schapenhouders, dagloners en turfstekers. De historische structuur bestond uit een bochtig wegenpatroon, kleine perceeltjes (moestuintjes en bouwland) en kleine erven met huisjes. Het buurtje is in de loop der tijd in de bebouwde kom van Soest opgenomen, waarbij de onregelmatige structuur en kleine schaal bewaard zijn gebleven. Dwars door 't Hart liep een zogenaamde 'hessenweg', bedoeld voor zwaar vrachtverkeer (de huidige Soesterengweg, Schrikslaan en Beckeringhstraat). Aan de noordzijde wordt 't Hart begrensd door de Koninginnelaan, die ooit als ontginningsbasis fungeerde voor de turfwinning in de Soestdijker Akkeren. Vooral tussen 1850 en 1900 werden er in 't Hart tussen de hoofdwegen diverse nieuwe straten aangelegd. Ook bij naoorlogse inbreidingen is de historische structuur grotendeels behouden.

Het westelijk aan 't Hart grenzende deel van het Soesterveen is na de Tweede Wereldoorlog omgevormd tot een bedrijventerrein. Hierbij zijn twee paden / stegen die vanuit 't Hart het veen inliepen en met name in de jaren twintig van de twintigste eeuw zijn bebouwd (Kostverlorenweg en Dorresteinweg) volledig door de bedrijfsbebouwing ingesloten. Aan de Kostverlorenweg ligt nog altijd een kleinschalige, vooroorlogse begraafplaats. Bij de noordwestelijke entree van Soest vanaf de Biltseweg (Koningsweg) liggen twee (voormalige) buitenplaatsen.

De wijk Soestdijk dankt zijn naam aan een in 1378 aangelegde dijk door de laaggelegen veengronden tussen Soest en Baarn (de huidige Vredehofstraat). De dijk maakte onderdeel uit van de Baarnweg die dwars over de Eng liep (Kolonieweg-Molenweg-Soesterengweg-Julianalaan). Na de komst van Paleis Soestdijk in 1674, bouwden diverse welgestelde families grote buitenhuizen langs de dijk en de aangrenzende linten. Hoewel de buitenhuizen zijn verdwenen, zijn grote delen van hun oorspronkelijke parkaanleg bewaard gebleven. Andere (delen van) buitenplaatsen zijn verkaveld tot villabuurtjes of woonwijken. Langs de Burgemeester Grothestraat verschenen in de tweede helft van de negentiende eeuw diverse grote villa's. Op de Eng zelf werden langs de historische Julianalaan en de nieuw aangelegde Wilhelminalaan vanaf 1900 villa's gebouwd. De villabebouwing werd niet veel later doorgetrokken langs historische (Waldeck Pymontlaan en Prins Bernhardlaan) en nieuwe wegen (Julianaplein, Prins Hendriklaan, Oranjelaan, Emmalaan en Anna Paulownalaan. Vanwege de fraaie uitzichten en hoogteverschillen was de Eng voor welgestelden een aantrekkelijke plek om te wonen.

De woningbouwontwikkelingen op de Noordereng, die tot ongeveer het jaar 2000 voortgingen, hebben ervoor gezorgd dat dit eens weidse landbouwgebied is verworpen tot een kralenketting van enigszins op zichzelf staande groenzones.

(Ruimtelijke) karakteristieken / analyse

- Aanwezigheid diverse historische wegen (waaronder doorgaande wegen langs en over de Eng en dijk naar Soestdijk) en historische spoorlijn.
- Aanwezigheid (restanten van) historische waterlopen (Oude Grachtje, Praamgracht).
- Sterke binding tussen landschap en bebouwing, aanwezigheid toegangen en doorzichten van en naar het landschap.
- Openheid centraal gelegen Noordereng, aanwezigheid van middeleeuws verkavelingspatroon en historische wegen.
- Openheid Eemvallei (noord)oosten, aanwezigheid slagenlandschap, doorzichten.
- Openheid veenlandschap noord- en zuidwesten, aanwezigheid historische wegen het veen in
- Historisch bebouwingslint als een krans rond de Eng.
- Aanwezigheid agrarische bebouwing langs de Koninginnelaan, doorzichten naar veenlandschap.
- Aanwezigheid spoorweg Den Dolder-Baarn langs de zuidoostelijke flank van de Eng, aanwezigheid station Soestdijk.
- Afleesbaar onderscheid tussen rijker deel richting Paleis Soestdijk (Soestdijk) en armer deel richting het Soesterveen ('t Hart).

- Afleesbaarheid organische opzet historische buurtschappen ('t Hart en Soestdijk).
- Verdichting, inbreiding en schaalvergroting linten en buurten vanaf eind negentiende, begin twintigste eeuw.
- Aanwezigheid rijke bebouwing (villa's en buitenplaatsen) in het noorden nabij Paleis Soestdijk.
- Aanwezigheid van de restanten van oude buitenplaatsen inclusief tuinaanleg en waterpartijen.
- Aanwezigheid historische weg richting Baarn (Stadhouderslaan) met relatief rijke bebouwing uit de jaren dertig van de twintigste eeuw.
- Over het algemeen ruime opzet van wijken (verhouding bebouwing-onbebouwd, brede straten en aanwezigheid van groen).
- Aanwezigheid vooral kleinschalige, individuele bebouwing in de vooroorlogse gedeelten.
- Aanwezigheid meer grootschalige, geschakelde bebouwing (functionalisme / 'licht, lucht en ruimte') en woonerfbuurtten ('menselijke maat') in de naoorlogse buurten en wijken.
- Aanwezigheid bedrijventerrein ten zuidwesten van 't Hart.
- Aanwezigheid voormalige wegen met lintbebouwing in het veen (inclusief begraafplaats), nu omgeven door bedrijfsbebouwing (historische 'enclaves').
- Tussen de Biltseweg en de Jachthuislaan is nog een contour van de explosie van 10 Mei 1945, waarbij 13 Engelse soldaten zijn omgekomen, in het veld waarneembaar.

Waardering

Zeer hoge cultuurhistorische waarden

- Nog bestaande historische, doorgaande wegen langs en over de Noordereng en dijk richting Soestdijk, inclusief lintbebouwing.
- Sterke binding tussen landschap en bebouwing, aanwezigheid toegangen en doorzichten van en naar het landschap.
- Afleesbaarheid structuur van de Eng met er omheen een krans van kleinschalige bebouwing, nog bestaande middeleeuwse verkavelingsstructuur Noordereng.
- Nog bestaande openheid Noordereng en omliggend landschap, inclusief nog bestaande toegangen en doorzichten van en naar het landschap.
- Aanwezigheid / afleesbaarheid historische waterlopen (Oude Grachtje en Praamgracht).
- Nog aanwezige buitenplaatsen.
- Ruime opzet qua verhouding bebouwd-onbebouwd.

Hoge cultuurhistorische waarden

- Nog bestaande historische wegen, inclusief lintbebouwing en historische spoorlijn.
- Noordelijke 'uitloper' van de Langeindse Brink (voormalig buurtje De Teut).
- Verdichting lintbebouwing langs de toenmalige Rijksstraatweg vanaf de negentiende eeuw, aanwezigheid villabebouwing langs noordelijk deel voormalige Rijksstraatweg.
- Aanwezigheid spoorweg Den Dolder-Baarn langs de zuidoostelijke flank van de Eng, aanwezigheid station Soestdijk.
- Restanten van voormalige buitenplaatsen, herverkaveld ten behoeve van villabebouwing of als park aanwezig.
- Aanwezigheid voormalige wegen met lintbebouwing in het veen (inclusief begraafplaats), nu omgeven door bedrijfsbebouwing (historische 'enclaves').
- Afleesbaarheid organische opzet historische buurtschappen ('t Hart en Soestdijk).

Positieve cultuurhistorische waarden:

- Agrarische en utilitaire bebouwing / functie langs de Koninginnelaan, inclusief doorzichten.
- 'Uitlopers' villabebouwing in Soestdijk.
- Aanwezigheid historische weg richting Baarn (Stadhouderslaan) met relatief rijke bebouwing uit de jaren dertig van de twintigste eeuw.
- Restanten van voormalige buitenplaatsen inclusief tuinaanleg en waterpartijen, zoals Colenso (waarbij nog een aardappelbunker in het slangenbosje). Colenso is herverkaveld ten behoeve van de woonbuurt.
- Stedenbouwkundige opzet wooncluster Korte Bergstraat/ Van Mecklenburglaan (nabij Lazarusberg) (structuralisme).

- Centrale groenstructuren in buurten en wijken.
- De contour van de explosie van 10 Mei 1945, waarbij 13 Engelse soldaten zijn omgekomen, heeft positieve waarden vanwege het verhaal van de plek.



- Historische routes (voor 1800)
- - - -> Doorgangen en doorzichten richting de Eng en de Eemvallei

Landschap / stedenbouw

- zeer hoge cultuurhistorische waarde (beschermd dorpsgezicht of belangrijke stedenbouwkundige / landschappelijke structuur)
- hoge cultuurhistorische waarde (beeldbepalend gebied)
- positieve cultuurhistorische waarde (beeldondersteunend gebied)
- basiswaarde (algemene kwaliteiten / karakteristieken gebied)

Bouwkunst / architectuur

- zeer hoge cultuurhistorische waarde (monument of potentieel monument)
- hoge cultuurhistorische waarde (beeldbepalend gebouw / ensemble)
- positieve cultuurhistorische waarde (beeldondersteunend gebouw / ensemble)

Waarderingskaart 't Hart - Soestdijk (Gemeente Soest, bewerkt).